

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminica, Folia, candu concedu ajutoriele. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tiera esterne 16 fl. v. a. pe una anu seu 40 doidecari, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postele a. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicara. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 48.

Brasiovu, 1 Iuliu 19 Iun., 1863.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Din midiloculu Transilvaniei.

In dilele aceste imi veni la mana diurnalului din Clusiu „Korunk“ din 26 Iuniu a. c., in care se reproduce unu articulu din diurnalulu germanu „Die neue freie Presse“ din Vien'a in caus'a certeloru constitutionale din Ungari'a cu referintia catra Ardélu, prin care s'ar da de golu programulu br. Eötvös si Deák in caus'a uniunei Ardélului cu Ungari'a, carii acum ar' fi s'a recunosca autonomi'a Ardélului din cauza, oa acésta tiéra de vre o cativa seculi fù autonomá, si ca totusi faptele complenite ar' trebui respectate; numitulu diurnalu nu se póte conteni numai la audiulu unei asemenea programe se nu faca nesce glóse dureróse si se nu scóta vaiete triste, déca cumva totusi ar' fi ceva adevera in acestu programu. — Si pentruce se vaiera numitulu diurnalu asia amaru si fora nici o reserva? — Pentruca, uitate omu de omenia, ca, déca Ardélulu ar' remané tiéra autonomá si nu contopita in Ungari'a, elementulu magiaru din Ardélu prin aceea ar' fi numai se iè ungerea cea din urma de mórtea natiunale etc. Catu de curióse sunt totusi judecatile omenilor! si catu se schimba omenii! Ungurii din Ardélu numai inainte de aceste cu vreo cateva dieci de ani se tienea cu mani cu pitióre de autonomi'a Ardélului, ba legea dietei Ungariei din 1836 in caus'a incorporarei acoloru 4 jurisdictiuni cunoscute din vechiu sub nume de „partes adnexae“ nu numai nu au voitu a o recunosce cu valóre, ci au si protestatu in contra ei si acésta o au facutu in conformitate cu principiulu de statu specificu ardelenescu, pentruca Ardélulu tocma, candu ungunii era mari si tari, nu pentru fieri de cucu seu straduitu asi pastra autonomi'a, ci o au pastratu din caus'a multoru rele, care le venia dela Ungari'a, precum acésta o spunu chiaru istoricii unguni, intre cari fù unulu chiar' si Michael Cserei, pentru cá se scape de acele calamitati sub care gema Ungari'a pre atunci, candu turcii si germanii nu se potea imparti la olalta, si candu fruntasii Ungariei se stramuta, cum se stramuta oiganii cu corturile, astadi era credintiosi unuia si mane altuia; de unde a armatu, ca or' cate fatalitati a avutu a suferi si Ardélulu din cauza multoru patimi omenesci ale acelora, caroru li s'a incrediutu sortea tierei, totusi in intregulu luat in dilele din urma ale acoloru ani bietulu Ardélu deveni asilu si religiosu si politicu pentru cei alungati din Ungari'a.

Acum inse s'a intorsu frundi'a pre lacu. Ungurii din Ardélu, precum fora nici o sfiala ni o spunu, voiescu a se scutura de autonomi'a tierei, pentruca acum acésta o poftesce interesulu loru eschisivu natiunale, care ni se infaciosésa atatu de cumplitu, catu lui tóta factura sa i se inehine, ér' ca óre altii voiescu una cu dinsii seu ba, déspre acésta nu voiescu a sci, pentru ca legea uniunei din 1848 sta in poterea sa, bataroa acésta fora de consimtiamentulu celoraltii fusesa decretata. Eata dar', bunule cetitoriu! numai in punctulu acésta, ce antagonismu complitu se afla! — Una din trei parti a locuitoriloru din Ardélu voiesce a ne mesteca din nou in certele politice ale Ungariei si a ne duce pre acelu terenu lunecosu, pre care fora periculu nici unii nici altii nu potemu ambla, ér' dóua din trei parti voiescu a remané a casa, a se bucura de pucinelu bine ce le au mai ramasu, si a nu se redima de venturi.

Uniunea Ardélului cu Ungari'a, adevverulu marturisindulu, inea si acum este totu asia uritiósa inaintea majoritateri poporului din Ardélu cá si inainte de 17 sui si acum nu din alte cauza, fora numai din aoele, care au statutu si atunci.

Cá cetitorii mai teneri, carii nu au avutu ocaziune a se cuprinde cu studiulu evenimenteloru trecute, mai usioru se póta cuprinde spiritulu pre care s'au fondatu cele mai multe legi din anulu 1848, mi eu libertate a espune pre scurtu sum'a causeloru din care legile din 1848 au trebuitu de necesese se urmese. In espunerea acésta me folosescu de istori'a Daciei superioare compusa de D. Papiu Ilarianu, pentru ca

Domnia S'a causele acele le a tractatu ex thesi in memorat'a istoria tomulu II.

Fiacare scolariu scie, ca fericitulu conte Stefanu Szechenyi inea dela anulu 1825 a inceputu a obli cararile ungunismului spre o viétia de statu mai independente; dinsulu a facutu o-pusetiune guberniului numai pana atunci, pana candu gubernulu i sta in cale la planurile lui esclusive ungueresci, ér' in minutulu acela, candu gubernulu a inceputu a da spre mai bine mai alesu in dilele gubernului bunului imperatu Ferdinandu, a incetatu a opune, ci s'a alaturatu lunga guberniu ajutandulu a merge inainte pre calea apuocata. Scopulu lui Szechenyi era independenti'a natiunale; midilócele spro acésta era redicarea starei celei materiali a tierei, luminarea unguniloru in tóte ramurile vietii publice, propasire intru tóte inse incetulu si treptatu pana va veni tempulu outesarei. Nu era Szechenyi dintru inceputu priceputu de toti, dar' cu tóte aceste din tempu in tempu au inceputu ómenii alu preoepe; inse tocma in acelu momentu s'a sculatu Kossuth cu cunoscatai dialectica, a inceputu firulu agitatiunii cu mai mare vehementia a spune lumei planurile unguniloru, si prin acésta a starni din somnulu mórtei politice pe tóte acele natiuni care prin Szechenyi si Kossuth a priori era condamnate a se contopi in caldarea ungunismului. Planuri preste planuri se tiesea pentru ungunirea romaniloru, precum acésta se vede din cartile br. Veselényi Miklós, din diurnalele magiare de inainte de 1848, ér' mai alesu din actele dietei din anulu 1842 si 1843.

Scopulu lui Szechenyi si Kossuth fù unulu, numai midilócele conducátore la scopu diferite. Intre asemenea constelatiuni politice vine anulu 1848, si ungunii ilu inaugurara in fiendendu in forma de legi tóte acele teorii politice intre cari si uniunea Ardélului. Cine nu vede dar', ca ce spiritu jace in acele legi? Nu liter'a ci spiritulu legei, care da viétia, spiritulu legei uniunei si a unoru altoru legi din 1848 e cu totulu destructivulu si ne morale, prin urmare acelu spiritulu fù caus'a, ca romanii se infiorara inea si dupa 17 ani a audi despre uniunea Ardélului cu Ungari'a in form'a si in spiritulu precum o vede compusa, pentruca in una tiéra poliglóta precum e a nóstra, interesele natiunale eschisive nu potu da tonu, fora periculu, ér' mórtea natiunale precum ni o decreta aoele legi, nu numai e destructiva dar' si nemorale, ori catu de puternici se ar' socoti cei ce le au facutu pre acele.

Maiestatea S'a imperatulu nu a primitu aceea lege din cause dinastice, precum mi se pare, ér' diéta Ardélului deacum din cercurele susu infirate nu o au consideratu cu valóre, si nici nu o póte considera, tocma pentru ca moraliter e rea si nedreptatitóre.

Prin autonomi'a tierei elementulu magiaru nulu vedemu nici de catu periclitatu, nu, pentruca are midilóce cu multu mai multe decatú cá se vina in periculu vreo data a fi nemicitu de cineva, ér' guberniulu neincetatu ilu favorésa mai multu decatú ar' cugeta cineva. Deci ungunii din Ardélu nu au nici o cauza indestulita a se teme de nemicire, si facu fórté reu, candu si acum se catiera, cá scailulu de caus'a Ungariei, de óre ce ungunii din Ardélu cu manier'a loru politica, ce o au, nu sunt in stare a inainta caus'a impaciuierei cu Ungari'a, ci mai vertosu a o invenina si amari pre cum o au inveninatu de alta data cei din Ungari'a pe a loru.

Impaciuirea si consolidarea monarchiei o dorim cu totii din anima, inse aceea nu se póte face altoum, fora numai cu putintiós'a apretuire a intereseloru politice, natiunale si religiósse ale tuturoru. — Nu e competente una natiune, fiei trecutulu catu de stralucitu, a despretiui aspiratiunile altora omogenii cu ale sale, ceea ce la noi nu odata s'a intemplatu, nu e lucru prudentu a ignora competentia nóstra a tuturoru de acasa, pentrucá aceea se o cautamu pe la Pest'a si Ddieu mai scie pe unde, candu déca am mai lasa din patimi, din ur'a natiunale imprumutata, din despretiuirea fatale, cá si cum unii ar' fi plasmuiti din lutu mai bunu si mai alesu oa altii, si déca neamu apropia mai cu incredere unii catra

altii, si nici unulu din cei trei frati nu ar' pofti in partesi partea leului, ér' calumni'a politica o ar' pune la o parte, de o mie de ori ne am poté intielege la olalta pre temeulu in-tregitatei si consolidarei monarchiei, si am poté trai la olalta mai fericiti, cá pana acum; inse déca caus'a Ardélului de o factiune ardelenéscă se aduce in legatura [cu a Ungariei fora consimtiamentulu tuturoru, si déca se manifestara fora nici o sfiálu intentiuni contrarie autonomiei Ardélului garantata de tronulu imperatescu, si déca ardeleniloru li se disputa chiar' competinti'a de a si matura la caus'a loru; atunci ce mai poti incepe cu astfeliu de omeni, carii numai binele seu absolutu si cauta? mai alesu ca per indirectum intr'acolo se vedu a nisui, cá legislatiunea si lucrurile dietei de acum nu numai se le puna la o parte, ci nemioindule de totu pre cei ce au luat parte la ele din susu pana diosu sei faca de risu si sei compromita. Speramu inse ca dupa Dumnedieu nici una nici alta nu le va succede.

e. e.

Procese de casatoria cá simptoma de bóla sociala intre sasii nostrii la tíer'a.

„Hermannst. Zeitung“ Nr. 146 aduce sub acesta titulu unu articulu, prin carele se dau pre fatia nesce bóle sociale fórte urite si scarbóse. Déca altii aru mai inceta vreodata de a plesni in faci'a poporului romanescu cele mai felurite vitii si bube sociale adeverate si neadeverate fara nici o sfiéla si mustrare de cugetu, in carti, in gazete, in conversatiuni private, in casa si afara, in totu timpulu si in totu loculu, noi din partene articulu aici ci catu l'amu fi trecut cu vederea, ne avédu cu elu nici in clinu nici in maneca si lasandu cá se si mature fiacare la usi'a sa precum va sei mai bine. Asié inse ne simtimu indatorati a scóte si noi aici inoai esenti'a acelu articulu lungu si scrisu cu multa durere sufletéscă. Deci dupa aelasi:

Viéti'a sociala a poporului sasescu bolesce fórte greu de unele patime cu totulu ruinatóre. Casatori'a, famili'a la ei este sfasieta de furi'a patimeloru. O multime spaimantatóre de sasi tierani se insóra numai pentrucá dupa aceea se pornéscă procesu pentru departire. Resboiulu celu micu intre casatoriti decurge sub comand'a sócreloru pana la cutiete. Parochii si scaunele protopopesci au tóte manile pline cu procese de casatoria. Preste acésta pe la sate domnesce scarmav'a s'as'oma de uoi copii (adica spurcata maiestria de a nu nasce mai multu deoatu numai cate doi prunci, séu déca femei'a din gresiéla totu a remasu grea si cu alu treilea ori alu patruea, maiestri'a criminala de a lapada fétulu cam la timpu de doua luni dupa conceptiune). Amu ajunsu, dice scriitorulu sasu, cá cu faptele acestea se fimu de bajocur'a lumii. La sasi sunt de doua dieci ori mai multe proese de casatoria deoatu la celelalte popóra. In temnitie (prinsori) affi numai sasóice care 'si-au nimicitu fetii din pantece, eara dintre unгурóie si valace (romane) nici un'a. Cum se póte acesta, intréba scriitorulu, candu acestea popóra nicidecum nu cauta asié deu nici scóla, nici biserica, nici au acea ordine buna in comuna, in vecinia, in fratietate. Un gurii si valachii (romanii) nu sunt nici asié regulati nici asié avuti cá sasii, si totusi nici la cei mai ticalosi secui si valachi (romani) nu vei afla acea stricatiune morala in viéti'a familiiloru, nici acele certe neincetate intre casatoriti, nici acea multime mare de sócre unele mai indracite decatu altele, nici acelea maiesirii gretióse in contra imultirii copiiloru. Mai deunadi fiindu vorb'a de acea pata scarnava a numelui sasescu am trebuitu se inrosiescu de rusine, candu unu unguuru imi dise: „Sasii vostrii, de altumintrea prea iubitori de pace au pastratu singurulu curagiu de a se certa cu nevestele si cu sócrele loru.“ — Asié este, dice scriitorulu (si cu elu parochii), sócrele sunt acelea diabolóice, care se silesco din tóte poterile cá se sparga si se nimicéscă pacea familiiloru tinere; ele sunt isvorulu fara delegiloru pre la satele sasesci. Este adica o datina blastamata la sasi, ca junele insuratu trebuie se loonéscă mai totudeaun'a cu parintii sei; atunci vai de norori. Inse si fara de aceea, déca se intempla cá o nevasta maritata de curendu se nasca copilu in cele dintei 12 séu 13 luni, apoi ur'a si cért'a este gata, ca de ce s'a grabitu a faoe asié curendu copii. Sócrele adica tienu de mare rusine, cá femei'a tinera se si faca copilu in anulu din t'eiu. Ce se faca sarman'a nevasta urgisita, bajocurita, póte si batuta: ea fuge la parinti. Tienete apoi la cért'a intre cele doua sócre. De aici incolo ur'a se incinge mai departe, certele, bataile devinu regula, eara urmarea este procesulu de casatoria si cu acesta ruin'a morala si materiala.

Auctorulu afla ca acestea gangrene sociale scarnave si

veninóse isi au temeli'a loru in datinele si legile vechi sasesci, care trebuie schimbate neaparatu. Se póte; noi inse mai departe se ne vedemu de nevoile nóstre, eara cele impartasite se le luamu astadata numai simplu spre sciintia. . . .

Sz. Reginu in 18 Iuniu 1865. Multu stimate Domnule! Amesuratu promisiunei mele facute in epistol'a precedente am onore la articulu Dtale din „Gaz. Trans.“ Nr. 35 „Capitalulu de braoia“ a-ti impartasi urmatoriele date. — Mai antaiu inse oserbesu si eu, ca si din tienutulu acest'a, si anume din comunele munténe cam de pre la fundulu Muresiului: Palota si Mesterhaza inca au mersu lucratori la saparea calei ferate intre Aradu si Alb'a Iuli'a, aceia inse candu s'au reintorsu n'au spusu nemicu alta, decatu ce ne scrie D. corespondente din Turd'a L. B. in Nr. 43 alu „Gaz. Trans.“, cumca adeca lucratorii din causele acolo atinse decum se-si adune ceva bani, dara n'au avutu nece cu ce se vina acasa.

Ómenii din acelea comune de aceea au mersu la lucrulu calei ferate, pentruca in anulu acest'a au caditu tare pretiulu facerei si ducerei pluteloru dela Topliti'a si din Giurgeu pana la Reginu si deaci pana la Lipova, si inca la atat'a a caditu, incatu in anulu acest'a lucratorii la plute numai a patr'a parte au capetatu, catu capetara in anii trecuti, si acésta pentru aceea, ca in anulu trecut negutiatorii cu plutele au pagubitu fórte tare parte prin esundarea apelu, parte pentru lips'a baniloru de aci, si deosebi pentru lips'a in tíer'a unгурéscă, unde si vendu plutele.

Despre plutaritu, taiatulu, dusulu pluteloru pre Muresiu etc. etc. déca ai lipsa, te rogu incunoscientiesame, ca bucurosu iti oi servi cu date in tóta privinti'a*), acum inse me restringu a respunde la articulu Dtale si anume.

ad pt 1. Preste totu luat pre aci sunt ómenii destulu de harnici, in specie inse se destingu locuitorii dela pólele muntiloru romani si secui la cositu, precum si fetele de secuie (care vinu in totu anulu pre aci cu glót'a) la seceratu.

ad 2. Mii'a de caramidi pre otarulu Reginului costà 11—13 fl. v. a., adusulu pana in laintru in orasiu cam 2 fl. v. a.

ad 3. Unu stanjinu cubicu de pétra de claditu costà in loculu unde o aduna de pre langa apele curgatorie, séu o scóte din pamentu, si de pe marginele partaloru adica: in departare cam 1—2 mile din Reginu 4—5 fl. v. a. aduse inse in Reginu se urca pretiulu ei pana la 20 fl. v. a.

ad 4. Pre aci se facu stanjinii de fagu numai de 4 si de 6 urme in lungime, — celu de 4 urme costà loco Reginu 5 fl. v. a., celu de 6 costa 8 fl. v. a.

ad 5. Déca se dau fenatiile in parte, atunci: decumva este rétu (livada, pre siesuri), proprietariulu oapeta din fenulu gata $\frac{3}{5}$ parti, eara lucratoriulu $\frac{2}{5}$ parti; din celelalte fenatie fenulu gata se imparte in doua intre proprietariu si lucratoriulu. — In ambele acestea oasuri sunt detori lucratoriulu a aduce si partea proprietariulu acasa.

Am a oserbá, ca findu in anulu trecut fenu multu de o parte, de alta parte aretanduse si in anulu acést'a iérba buna, poporulu nu pré voiesce nece prelanga acestea conditiuni a luá cosastin'a in parte.

Déca loculu de papusioi de clasa I se da in parte, atunci productulu se imparte in doua intre proprietariulu loculu si lucratoriulu, cu acelu adausu, ca acestu din urma dá si sementi'a.

La celu de clasa a II capeta lucratoriulu doua si proprietariulu numai una parte; sementi'a si aci o pune lucratoriulu. — Se intielege de sene, cá lucratoriulu ara, sémana, grapa, sapa (prasiesce) culege cucurusulu si taia tuleii; apoi la ambele clase e detoriu pre langa aceea, cucurusulu, bostanii, fasolea, cu unu cuventu tóta partea fructulu tienetoriu de proprietariu se-o care aelui'a acasa.

Asemenea se templa cu bucatele de tótna, adeca ou gránulu si secar'a, cu aceea deosebire, ca aci atatu proprietariulu catu si lucratoriulu 'si dau insii sementi'a pentru partea loru, — precum si ca fiacare din ei — 'si sécera partea s'a convenitoria.

La tóte acestea insirate pana acum, mancare nu se dá, fora cate odata dupa togméla pucinu vinarsu.

ad 6. Saparea unu stanjinu cubicu in pamentu costà cam dela 50—60 cr. si cate o fele de vinarsu. Muncitori se afla destui totudeaun'a.

ad 7. Unu servitoriu de ajunsu de bunlanga boi costà 48 fl. v. a. pre anu, apoi cá adausu pentru caltiamente 6 fl. v. a., prelanga aceea locuintia cu lemne, 26 mertia mare (me-

*) Cu mare multiamita.

treta, ferdela Viertel) de bucate, una metreta fasole, un'a de masere, 24 punti slanina, 24 punti sare, 36 punti brandia, 3 ferii (vedre) vinarsu, una diumetate miertia semenatura de cucurusu, una delnitia mica pentru gradina de legumi, nutretiu pentru iernatulu si veratulu unui vitielu, — nb. atatu platescu eu la fiacare din servitorii miei de langa boi, si acestia toti sunt ou familia, din care si nevetele servitoriloru dupa tempu servescu la una si alta acasa si pe campu, fara-se fia restrinse dela lucrurile loru.

La unu servitoriu langa oai (cocieriu) se platesce pre aci si cate 100 fl. v. a. si una parechia ciobote, de (5—6 fl. v. a.), apoi locuintia, manoare si 3 ferii vinarsu pre anu. Unu atare cocieriu se pôte folosi atatu in calatorii, catu si la lucrurile economice. —

ad 8. Una servitoria harnica — 50 fl. v. a. si o parechia ciobote (de 3 fl. 20—40, cr. v. a.), apoi locuintia si mancare.

ad 9. La sapatulu de cucurusu in an. 1863 pre di 30—40 cr.
dto. dto. in anulu curente 16—24 cr.

La seceratu in anulu 1863 pre di 30—40 cr.

ad 10. In anulu 1863 pre una di de cosa 40—60 cr.
in anulu curente 30—40 cr.

Este de insemnatu, ca la pt. 9 si 10 lucratorii pre di capeta de trei ori mancare si de 2—3 ori cate una portiune de vinarsu, eara dela Sangeorgiu pana la Sanmihaiu afara de acestea 3 mancari mai capeta si cá ujina cate unu pocalu de rachiu si pucina pane.

Apoi de altmintrenea si pre aci mai toti lucratorii 'si cunoscu omenii sei, si eu inoa numai atata dicu, cá si susu pomenitul D. corespondente din Turd'a, cá de unii proprietari se camu ferescu lucratorii.

Oserbesu, ca diferenti'a, respective scadiamentulu pretiului unui lucratoriu din anulu presente facia cu celu din 1863 vine de acolo, ca in anulu trecut au batutu si ghiaci'a in multe locuri si otarele aloru multe comune din tienutulu acest'a, asié catu multi ómeni, cari mai inainte avea ou ce trai, in anulu presente neavendu bucate sunt siliti a lucrá la altii pre bani; de aoi provine si aceea, ca inmultinduse lucratorii de di nu'si capeta necaiurea de lucru, si asié mai multi isi petreou tóta diu'a cu siederea in piatiu séu mergerea catra casa; pre langa acést'a se mai adauge si lips'a cea mare a baniloru.

ad 11. Pentru una di de aratu cu 4 boi 2 fl. 50 cr. v. a.
Pentru grapatu 1 fl. 20 cr. „

La ambele cu mancarea lucratoriului.

ad 12. La viia in an. 1863 costà unu lucratoriu 30—36 cr.
in anulu presente 20—24 cr.

Acestatea apoi au mancare de trei ori pre di, — diferenti'a platei intre anulu 1863 si intre celu curente cá mai susu.

I o a n u P. M a i e r u.

Brasiovu 1 Iuliu. Spre laud'a societatii teatrale romane prenuntiamu, ca productiunea din sér'a trecuta, data in in favórea Reunionei f. r. a reesitu fórte aplaudata. 90 fl. 21 cr. venitu curatu.

— Ros'a si Franz Opfermann maistri renumiti de saltu dela teatrulu c. r. de opere in Vien'a, venindu voru da adi si luni dóne produceri de baletu, care voru multiami publiculu catu de numerosu.

Valcele 29 Iuniu. Din caua'a frigului si a tempului umedu abia acuma incepura a mai sosi óspeti de bai la apele acestatea minerale.

Tocma audimu din fontana autentioa, ca Esc. S'a d. archiepiscopu si metropolitu de Alb'a Iulia Alexandru St. Siulutiu inoa va sosi pe mane la baile acestatea spre a-si mai restaurá slabitele poteri si struncinat'a sanetate de lupetele, incordarile pasate pentru fericirea natiunii si religiunii s'ale, care numai istori'a le va sci pretiui deajunsu si dupa demnitata loru.

Stramutari mari ne aduce unu telegramu alu lui „H. Z.“ cu datu 27 Iuniu din Vien'a. Ecce 'lu: „Inaltimei S'ale r. archi-ducelui Rainer i se dede la cererea S'a concessiune mai indelungata; c. Mensdorff e insarcinatu provisoriu cu presidiulu consiliului ministerialu. Cancelariulu de curte alu Ungariei c. Zichy, canc. aul. Trans. si min. Nádasdy sunt demisionati la propri'a loru cerere; contele Georgiu Mailath e denumitu cancelariu de curte unguurescu. In cercurile deputatiloru sen. imp. se asecura, cumca min. de statu Schmerling dimpreuna cu ceialalti ministri si-a datu petitiunile de dimisiune si cumca li s'ar' fi si primitu demisiunea. Presiedintele consiliului de statu Lichtenfels se si fi cerutu iubilarea. Contele Belcredi se numesce cá min. de statu viitoriu.

Déca vremu se soimu in ce feliu de ajunu ne aflamu apoi cele venitórie nu e datu nóue ale sci apriatu. Instinctiv'a temere prevediuta de multu (candu nu pré aflá crediamentu) pentru o stramutare neasteptata, vedemu, ca se oerne acum de catra tóte diurnalele Vienese si ale Ungariei. „Wanderer“ inse si chiar' si „Botschfr.“ se paru a fi de credintia, ca ori-ce stramutare se va face in sistema, ea va poté cadé numai in resortulu si in favórea vechiloru conservativi, cari facunduse vre-o stramutare in sistema voru ocupá érasii terenulu. — Va fi bine, cá de tempuriu se ne familiarisamu cu acésta tempestate, cá se soimu si se capatamu curagiu a ne uitá dreptu in fronte-i. Nime nu mai crede, cumca stramutarea sistemului centralisticu se va face, dupa cum astépta maiortatea casei deputatiloru senatulu imp., ci se mai crede, ca partit'a conservativa vechia va reesi ou dualismulu? si apoi? — Senatu angustu la Pest'a, si altulu la Vien'a. Si éra mai apoi cestiunea uniunii. — Ér' liberalii cu maiortatea si cu opositiunea loru in sen. imp. inca potu schimbá din umere recitandu la vorbele strabunului nostru Virgiliu „O vos non vobis melificatis, apes.“ — In Ungari'a se nutresce tare acésta credintia si ceteamu in „Presa“ cumca cont. Desewffy s'ar' fi respicatu in consiliulu adm. alu academiei maghiare, cumca are sperantiá fundata, ca Mai. S'ale imperatulu si imperatés'a se voru indurá a fi de facia la deschiderea academiei si la serbarea santului Stefanu. Desi contele rectificacést'a scire, totusi in serbatóri'a cea mare a renascerii universitatii din Pest'a, care se serbà in 25 Iuniu facù acésta scire mare impresiune. — Cerculu de activitate alu consiliului locotenentialu din Bud'a s'au restabilitu prin cetirea scrisórii pré inalte, cu care ocaziune se respicara simtiementele de multiamire si omagiu catra Maiestate. „Pesti Napló“ constatésa, ca idea despre intregitatea teritoriala a corónei Ungariei, capata in Vien'a totu mai mare terenu. —

„**Korunk**“ are unu telegramu din Pest'a 28 Iuniu despre schimbarea ministeriala si mai surprindiatoriu, cumca archiducele Rainer, de Schmerling, conte Nádasdy, br. Reichenstein si totu ministeriulu a abdicatu. Georgiu de Mailath e cancelariu unguurescu, Belcredi ministru de statu. Pre cum se aude cele trei cancelarii se voru uni intr'un'a bucuri'a in Pest'a e generale, si a buna séma si in tóta unguurimea! Óre celelalte natiuni ale Austriei cu ce pátosu voru primi acést'a scire? Vomu pandi si referá. Vói'a Maiestatica ne intaresce credinti'a si nu ne lase se ne tememu neci pe unu minutu de vreunu reu! Numai priveghiare si colucrare, cá din vin'a nóstra se nu o patimu remanendu pe ulitia (strada). „Herm. Ztg.“ nu conturba bucuri'a domniloru aristocrati, ci numai isi respica intim'a dorintia, cá vechi'a Austri'a se fia in potere de ajunsu, cá se mai suferé si acestu ghioldu. Ér' noi redicandune fruntea dupa destinulu creatiunei, privimu vorbele strabunului Ovidiu: „Os homini sublime dedit, coelumque tueri Jussit, et erectos ad sidera tolere vultus“ cum ai dice: capulu susu romane, cauta la ceriu, ca esti creatu din Diei, prin urmare ori ce romanu din momentulu renascerii s'ale prin invetiaturi e si se se tiena grafu si baronu cu fapte stralucite, cu lealitatea dovedita catra in. dinastia si pana acum si cu parol'a: „Aut fiat justitia“; ne vomu sustiené si vomu remané credintiosi tronului si causei nóstre nationale, care e strinsu legata cu interesele tronului: Per flumina juro infera, ca din perfectisim'a egalitate politico nationale neci o jota nu vomu concede de vóia.

Altu telegramu. Vien'a 28 Iuniu. Cancelariulu Mailath a primitu corpulu cancelariei de curte. In respunsulu indreptatu catra episcopulu Korizmics cá conducatoriu accentuà c. Mailath, cumca intre relatiunile de acum postulu acest'a indoitu de greu numai cu aceea tare credintia l'a primitu, ca scopulu, pe care imperatulu i la predesemnatu intru resolvarea cestiuniloru dreptului de statu, se pôte ajunge; si implinirea scopului acestuia, care cuprinde in sene si securitatea bunastarii patrii s'ale si a imperiului, numai atunci se pôte sperá candu fiacare cetatianu de statu va fi gat'a a colucrá la acést'a dupa puteri. — Romanulu va fi celu d'antaiu parolistu a colucra pentru binele statului in prim'a linea sub orce impregiarari, ci nu mai multu cá a cincea róta, cum ilu facuse uniunea din 1848. Acésta e espresiunea romaniloru de pe aici. Ce diceti cei de mai incolo? —

„Wien. Z.“ constata scirile de susu; inse min. c. Moritz Eszterházy, de Francu si br. Burger nu si au datu demisiunea, neci la ceilalti, cari si au dat'o, nu o primi Mai., pana la nóu'a strafórmare. Óre ce ne astépta din nóu'a strafórmare?

Romania. Ministrii Bosianu, Vernescu si Stratu si au datu demisiunea si in looule sunt denumiti N. Cretiulescu presied. si finantie, gen. Florescu interne si D. Cariagdi ad inter. la justitia.

Principatele unite romane.

Amu observatu mai adesea, ca in vecinatatea in carea ne aflam cu Principatele romanesci noua nu ne este ertatu a perde din vedere decursulu lucrurilor din acelea tieri. Mai deunadi facuramu cititoriloru nostri cunoscuta starea finantiala a Principatelor unite rom. asié precum se descoperi aceeași de catra insusi ministrulu de finantia. Datí se aruncam o cautatura mai de aprópe inca si in alte ramuri ale vietii publice si sociale asié precum aceeași s'a desvoltatu in timpul mai dincóce. Spre acestu scopu se reproducem mai antaiu din „Sentinela“ armatórele:

„Fómetea ne amenintia. Acésta nu o putem nega, ca-ci semanaturi pentru anulu acesta n'avemu mai de locu, si productele anului trecutú sunt in cea mai mare parte stricate, séu atacate, catu nu potú resista calduriloru verii. Afara de acéste propagandele surde facute in tíera de catra ómenii reu voitori, spirite de anarchie si desordine, n'au contribuitu pu cinu la acésta calamitate, la acestu idosu flagelu.“

Dupa acésta opiniunea arata ca noi afara din agricultura n'avemu nici unu altu isvoru de avere, cá se putemu contrabalantia unu anu de lipsa, si dicemu:

„Ce este mai tristu de marturisitu, e ca astadi n'avemu nici in intru nici in afara credite, prin care se putemu inlatura fortuna miseriei d'asupra capetelorú nósite.“

„Noi credemu ca acestu reu vine de la réoa esecutare a legiloru, de la moliciunea celoru chiamati se le esecute, cá se nu dicemu de la réua vointia a lorú.“

„Scene de hotii, de spargeri si de brigandagiu se repetu necontentitu in tíera; nimeni nu mai e siguru de viétia si de averea sa, hotii se strecoru, nimeni nu'i descoperu si functionarulu chiamatu pentru acésta, cu tóta incapacitatea sea pentru asemenea functiune, ca se nu dicemu altufeliu cum póte cu cuventu dice lumea, isi primesce leșióra nesuparatu de nimeni, dórme fara grija, ba inca are si cutesantia asiú da aeru in lume, cá cum n'ar esista altu omu mai vrednicu in tíera de catu densulu.“

„Se facu propagande pernicioése prin districte cu scopu violénu, si domnii prefecti nu le descoperu, nu desvalescu de destula energie spre a face celu pucinu contrapropaganda, indemnandu pe ómeni la munca, aratandule prapasti'a catra care merge tíer'a, si stau inca in capulu administratiunei, cu tóta nepasarea dloru.“

„Se descoperu prevaricatiuni de bani publici, si ómeni banuiti nu sunt la minutu suspendati si tramisi judecatii. In administratiunea de Ilfovú lipsesce ca la doue mii galbeni, numele prefectului si alu secretarului sunt inscrise pe portofoliulu reposatului registratóre, sunt ca si compromise, si Dloru functionésa inca.“

„Se mananca una suma enorma din casieri'a generala din Craiova, candu vistieria platesce o armata intréga de revisori, care dupa legea contabilitatii sunt chiamati a regula varsarile casieriloru generale, si cu tóte acestea zeci revisori si functionari neglijenti stau inca la posturile lorú, si chiaru culpabilii se urmarescu prea móle de legi.“

„Legea mezaturiloru*) e positiva, dar' cu tóte acestea in locu de a se vinde unu imobilu in doua luni de dile dupa lege, abia peste o luna de la data petitiunei se tramitu citatiuni, si vendiarea se sorocesce peste alte trei luni.“

„Cu astufelu de slaba esecutiune a legiloru, cum mai póte esista incredere? Care capitalistu strainu care concurge din tierile unde legea e totulu, va voi se ne creditésa, intr'acesti timpi de stagnare, candu alte resurse ne lipsescu cu totulu?“

„Noi credemu dar', ca celu mai mare flagelu pentru tíer'a nósra sunt functionarii; de aceea ne adresamú dlui Bosianu presedintele cabinetulu, si-i dicemu cu sinceritate si lealitate:

„Alege functionari activi si onesti, cá se nu'ti compromiti singura stare, singura comóra ce ai, onorabilitatea, séu re-tragete de la gubernu pana mai este timpu.“

Asia dar' opiniunea declara natiunii si gubernului, ca „Fómetea ne amenintia, ca scene de hotii, de spargeri si brigandagiu se repetu necontentitu; mai multu inca, ca nimeni nu mai este sicuru de viétia si de averea s'a, ca hotii se stre-córa si functionariulu chiamatu pentru acésta cu tóta inoapacitatea s'a, isi primesce leșiór'a etc.; ca se facu propagande pernicioése prin districte, si nimine nu le intimpina si n'arata

*) Mezat e turcesce si insémna licitare. R.

prapastia catra care merge tíera; ca nici in intru nici in afara nu mai avemu creditu spre a inlatura furtuna miseriei d'asupra capului nostru.“ etc.

Gubernulu, d'asta data, moderatu, liberalu, si facemu cu ferioire acésta marturire, a respunsu, precum se vedíu in notele publicate de elu, cu multa delicatetia la cateva din aceste afirmari a le opiniunii; a spusu ca functionarii descoperiti cu abusuri s'au datu judecatii si ca se facu araturi; inse n'a intempinatú cu nimicu celelalte afirmari, nici chiaru acele prin care se spune ca „nimine nu mai este sicuru de viétia si de averea s'a,“ nici despre propagandele pernicioése nici despre cele ce imputa „functionarului chiamatu spre a asiúra viétia si averea cetatianiloru, nici despre gravele denuntii in privintia prefecturii de Ilfovú, nici despre aplicarea legii mezaturiloru, nici despre afirmarea ca nu mai este creditu nici in intru nici in afara.“ Noi nu scimu nimicu, nu cutediamu se scimu nimicu, nu dicemu nimicu, ci numai constatamú situatiunea astufelu cum a presintatu o „Opiniunea“ inca de la 11 Maiu, si care n'a fostu intimpinata in frumosulu respunsu alu „Monitorului“ de la 16 Maiu.

— Pre candu eram se punemu acestu Nr. sub tipariu ne mai venira cativa Nri din „Trompet'a C.“, „Reform'a“ si „Sentinela“, care totu ne vinu, scia Ddieu, numai candu potú. Deci spre a nu lipsi cu impartasirile mai insemnatóre, grabimú a reproduce si scoirea acésta:

Din nenorocire, aflamú, ca conflictulu intre camera si ministeriu a ajunsu pré departe, si ca eri, Sambata, au fostu a-deveratu tulburari in camera. Asteptamú se aflamú cate se potú spune, spre a le comunicá cu cea mai mari durere, lectoriloru.

13345—1865.

2—3

Publicatiune.

Posidentii séu conserbatorii de bancnote, care suna pe moneta conventionala, cu atata mai tare se recerca a se grabi cu scimbarea lorú la directiunea bancei nationale in Vien'a, ca-ci acea eu privire la insciintiarile urmate, dela prima Ianuariu 1867 incepundu numai e datoria a scimba séu rescumpara bancnotele sanatore pe moneta conventionala.

Vien'a in prim'a Maia 1865.

Pipitz m. p., Gouverneur de Bank.

Miller m. p., Director de Bank.

Nr. 417 — 1865.

3—3

Escriere de concursu.

Devenindu vacanta la scól'a capitala romana cu publicitate din opidulu Resinari o statiune de invetiatoriu, se deschide prin acést'a concursu spre ocuparea ei.

Cu acea statiune este impreunatu a) unu salariu anualu de 350 fl. v. a., b) bani de cortelu 16 fl. pe anu, si c) unu relutu de lemne de 16 fl. 80 cr. pe anu.

Competintii la acestu postu au a-si tramite cererile lorú franco la opidulu subsemnata (post'a din urma Sibiu) cela maltu pana in 20 Iuliu 1865 st. n. si a documentá:

a) prin unu atestatu de botesu, ca sunt romani de legea greco-orientala;

b) prin atestate bune, ca au absolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru, cum si cursulu pedagogicu prescrisu;

c) cumca mai sciu bine celu pucinu un'a din cele dóue limbi neromane ale patriei (german'a, magiar'a),

d) déca au mai implinitu undeva séu nu servitiulu de docente si cum?

e) cumca au dusu o viétia morala si au avutu portare politica nepatata.

Resinari, 12 Iuniu 1865.

Oficiulu opidanu.

Preturile bucatelorú in plati'a Braslovului.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Iuniu 30 n. 1865.

Gráu curatu galeta 6 fl. 12 cr., de midilocu 5 fl. 28 cr., amestecatu 4 fl. 65 cr. —

Secara 4 fl. 2 cr., Papsioiu (cucurusu) 4 fl. 2 cr., Ordiu 3 fl. 30 cr., Ovesu 2 fl. 40 cr., Cartofi — fl. — cr.